LEKCJA 3 – ZMIENNE

```
procedure nazwa procedury
        (parametry);

const
  Nazwisko = 'Jan Nowak';
  Wiek = '30';
  Waga = '75.5';
var
  Nazwisko: string;
  Wiek: integer;
  Waga: real;

begin
  …
end;
```

Posługiwanie się liczbami zwłaszcza dużymi i jeśli trzeba wykonywać na nich obliczenia jest niewygodne. Lepiej przechowywać je pod określoną nazwą w ZMIENNYCH lub STAŁYCH. Jak sama nazwa wskazuje, wartości przechowywane w zmiennych mogą się zmieniać, a w stałych nie mogą – w trakcie działania programu.

Deklarowanie zmiennych i typy zmiennych

Zmienne trzeba ZADEKLAROWAĆ, tzn. nadać nazwę i opisać TYP. Typ określa, jakie wartości można PRZYPISAĆ do zmiennej, czyli co może być w niej przechowywane.

Podstawowymi i najczęściej używanymi typami są:

- INTEGER – liczby całkowite (-32767..32766),
- REAL – liczby rzeczywiste,
- STRING – łańcuchy tekstu, np. ‘Ala ma kota’,
- CHAR – pojedyncze znaki tekstu, np. ‘a’, ‘A’, ‘1’, ‘ ‘.

Jeśli zależy nam rzeczywiście na tym, aby coś (przez przypadek) nie zmieniło się w programie – zdefiniujmy to za pomocą stałej. We wszystkich innych przypadkach korzystamy ze zmiennych.

Nazwy stałych i zmiennych:

- nie mogą zawierać polskich znaków z „ogonkami” (diakrytycznych)
- można pisać dużymi lub małymi literami (nierozróżnialne)
- muszą być pojedynczymi wyrazami; stosuje się konstrukcje typu: BokFigury lub bok_figury
- nazwy powinny kojarzyć się z przechowywaną w nich wartością – łatwiej czytać program

Zmienne lokalne i globalne

Stałe i zmienne deklarujemy po słowie VAR, pod nagłówkiem procedury, a przed słowem BEGIN – oznaczającym początek części głównej procedury i są to tzw. **ZMIENNE LOKALNE**. Zmienne lokalne istnieją tylko w trakcie, gdy wykonywana jest ta procedura. Jeśli program wykonuje procedurę, „nie widać” zmiennych zadeklarowanych w innych procedurach, nie można z nich korzystać, nawet, jeśli w innej procedurze będą zadeklarowane identyczne zmienne, o identycznych nazwach.

Zmienne można również deklarować (po słowie VAR) przed słowem IMPLEMENTATION i są to tzw. **ZMIENNE GLOBALNE** – „widzą je” wtedy **wszystkie procedury**.

Cechą dobrego programisty jest tak napisać program, aby było zadeklarowane jak najmniej zmiennych globalnych (program jest mniej podatny na błędy), choć oczywiście nie da się zawsze uniknąć takiej sytuacji.

Operacja przypisania

Stała po zadeklarowaniu ma przypisaną konkretną wartość, niezmienną w trakcie działania procedury. Do zmiennej przypisujemy wartość (nadajemy zmiennej wartość) w części wykonawczej procedury – pomiędzy słowami begin i end. Do przypisywania wartości służy specjalny znak := (dwukropek i znak równości pisany razem).

```
x := 3;                 {X zawiera liczbę 3}
y := (2 - 3) * 3;       {Y zawiera liczbę -3}
x := x + 4;             {X zawiera liczbę 7 - poprzednie X, czyli 3 +4}
x := y;                 (w Y była liczba -1, to X też równe -1)
```

```
const
  w=200;  s=50;  o=20;
var
  x,y:integer;
begin
  x:=100;  y:=100;
```

PRZYKŁAD - LEKCJA031 - literki

Schemat liter, jak na poprzedniej lekcji, tym razem wykorzystujemy stałe i zmienne. W przykładzie (górna ramka) zadeklarowano trzy stałe i dwie zmienne. Gdybyśmy mieli zamiar zmieniać w programie wysokość, szerokość lub odległość pomiędzy literami (w, s, o) lepiej od razu zdefiniować je jako zmienne (ramka dolna). Kolejne instrukcje można pisać w jednym wierszu - tracimy jednak na czytelności programu.

```
var x,y,w,s,o:integer;
begin
  x:=100;  y:=100;
  w:=200; s:=50; o:=20;
```

- na zakładce właściwości formatki klikamy w pole ONRESIZE, tworzy się procedura FORMRESIZE, do której wpisujemy deklaracje i instrukcje z okienka na następnej stronie.

Nowa wartość X
Zamiast instrukcji **moveto(x+w+o,y+w);** gdzie występuje dodawanie trzech wartości (przy kolejnej literze rachunek skomplikował by się jeszcze bardziej), dołożono instrukcję przypisania **x:=x+s+o;** Wyliczamy nową wartość X – początek kolejnej litery i od tej chwili nie musimy w instrukcjach pisać sumowania, lecz tylko nową wartość X. Przy kolejnej literze możemy postąpić w podobny sposób i przestawić X.

Wyliczenie połowy odcinka
W drugiej literze należy narysować linię w połowie wysokości. Rachunek jest prosty: 100+200/2. W związku z tym, że wykonujemy dzielenie (wynikiem jest zawsze liczba rzeczywista, a posługujemy się zmiennymi typu całkowitego), należy dzielić wysokość za pomocą operatora DIV: **y+w div 2** albo **y+(w div 2)**.

```
const
  w=200;  s=50;  o=20;
var
  x,y:integer;
begin
  x:=100;  y:=100;
  with canvas do
  begin
    moveto(x,y);
    lineto(x,y+w);
    lineto(x+s,y+w);
    lineto(x+s,y);
    lineto(x,y);

    moveto(x+s+o,y+w);
    lineto(x+s+o,y);
    lineto(x+s+o+s,y);
    lineto(x+s+o+s,y+w);
    lineto(x+s+o+s,y+w div 2);
    lineto(x+s+o,y+w div 2);
…
```

```
const
  w=200;  s=50;  o=20;
var
  x,y:integer;
begin
  x:=100;  y:=100;
  with canvas do
  begin
    moveto(x,y);
    lineto(x,y+w);
    lineto(x+s,y+w);
    lineto(x+s,y);
    lineto(x,y);

    x:=x+s+o;
    moveto(x,y+w);
    lineto(x,y);
    lineto(x+s,y);
    lineto(x+s,y+w);
    lineto(x+s,y+w div 2);
    lineto(x,y+w div 2);
…
```

Równie skutecznym sposobem byłoby zdefiniowanie nowej zmiennej, np. o nazwie PW (połowa wysokości) i wyliczenie jej na początku programu, ale po instrukcji w:=200; Rysowanie od połowy litery byłoby realizowane w następujący sposób: **lineto(x+s,y+pw);**

```
w:=200;
pw:=w div 2;
```

Pierwsza instrukcja **lineto(x+s,y+w div 2);** rysuje odcinek na narysowanym wcześniej – tak też można, choć nic nie stoi na przeszkodzie by wykonać to za pomocą przesunięcia **moveto(x+s,y+w div 2);**

UWAGA – jeśli poprawnie zostały zdefiniowane wszystkie instrukcje, wystarczy zmienić zawartość zmiennych w,s,o,x,y, aby litery rysowały się w innym miejscu i miały inną wysokość, szerokość lub odstęp między nimi – to jest też jedna z zalet stosowania zmiennych i stałych

PRZYKŁAD - LEKCJA 32 - przyciski
Korzystamy z poprzedniego programu LEKCJA031. Literki będą rysowane po naciśnięciu przycisku RYSUJ, a nie jak do tej pory automatycznie po starcie.
- na formatce narysuj kolejny przycisk BUTTON
- zmień nazwę przycisku na RYSUJ (pole CAPTION na zakładce właściwości)
- kliknij podwójnie w przycisk RYSUJ (nowa procedura BUTTON2CLICK) można też kliknąć w pole ONCLICK w zakładce zdarzeń przycisku
- przenieś kod źródłowy z procedury FORMRESIZE do procedury BUTTON2CLICK

Nowy przycisk CZYŚĆ – do wymazywania rysunku
- na formatce narysuj kolejny przycisk BUTTON
- zmień nazwę przycisku na CZYŚĆ
- kliknij podwójnie w przycisk
- dopisz do procedury BUTTON3CLICK instrukcję REFRESH – oczyszczenie formatki

Rysowanie literek po kliknięciu myszą w obszar formatki
- wybierz obiekt FORM1
- w zakładce zdarzeń (EVENTS) wybierz pole ONCLICK
- za pomocą trójkącika wybierz gotową procedurę BUTTON2CLICK – rysowanie liter

SPRAWDZIAN
Zadeklarować zmienne i stałe (lub same zmienne).
Narysować 6 liter stosując tylko zadeklarowane zmienne (dane: lewy górny róg, wysokość, szerokość, odstęp).
Przypisać rysowanie do zdarzenia ONRESIZE. Czas 25 minut. Jedna litera = jeden stopień oceny.